

Στοιχεία εργασίας (ελληνικά)

Τίτλο εργασίας: Πολυγλωσσία και καταλογογράφηση στην Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος: προκλήσεις, πρακτικές και διεθνείς διασυνδέσεις

Λέξεις-κλειδιά (5):

1. Πολυγλωσσία
2. Καταλογογράφηση
3. Διαλειτουργικότητα
4. Αρχεία καθιερωμένων όρων
5. Πολυγλωσσική πρόσβαση

Στοιχεία συγγραφέα/ων (ονοματεπώνυμο, ίδρυμα, email):

1. Αγγελική Μπαμνιώτη, Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος, bamnioti@nlg.gr

Περίληψη

Η πολυγλωσσία αποτελεί κρίσιμο ζήτημα στον χώρο της σύγχρονης βιβλιοθηκονομίας, ειδικά σε ιδρύματα που επιδιώκουν την καθολική προσβασιμότητα και την ανάδειξη της πολιτισμικής πολυμορφίας των συλλογών τους. Η παρούσα εισήγηση εξετάζει τις προκλήσεις και τις δυνατότητες που παρουσιάζει η καταλογογράφηση με σεβασμό στη γλωσσική ποικιλομορφία, εστιάζοντας στις πρακτικές και τις διεθνείς συνεργασίες της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος (ΕΒΕ). Αρχικά, παρουσιάζεται το θεωρητικό πλαίσιο της πολυγλωσσίας και η σημασία της για τη βιβλιογραφική περιγραφή. Αναλύεται η χρήση διεθνών προτύπων (όπως MARC21, RDA, LCSH) και η ανάγκη για διαλειτουργικότητα μεταξύ διαφορετικών καταλόγων και συστημάτων. Στη συνέχεια, εξετάζονται κρίσιμες πρακτικές προκλήσεις, όπως η μεταγραφή μη λατινικών γραφών, η χρήση καθιερωμένων όρων σε πολλαπλές γλώσσες και η πολυγλωσσική διαχείριση σημείων πρόσβασης. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη συμμετοχή της ΕΒΕ σε διεθνείς πρωτοβουλίες που υποστηρίζουν την ενοποίηση των καθιερωμένων ονομάτων, όπως το ISNI (International Standard Name Identifier) και το VIAF (Virtual International Authority File). Εξετάζεται επίσης η αξιοποίηση τεχνολογιών συνδεδεμένων δεδομένων και η σημασία των

πολυγλωσσικών authority files στη διασύνδεση μεταδεδομένων από διαφορετικές γλωσσικές και πολιτισμικές κοινότητες. Η εισήγηση καταλήγει με προτάσεις για την ενίσχυση της καταλογογράφησης σε πολύγλωσσο περιβάλλον μέσω της κατάρτισης προσωπικού, της τεχνικής υποστήριξης και της διεθνούς συνεργασίας, αναδεικνύοντας την πολυγλωσσία ως βασικό άξονα πολιτισμικής προσβασιμότητας και καινοτομίας στις βιβλιοθήκες του 21ου αιώνα.

Στοιχεία εργασίας (αγγλικά)

Τίτλο εργασίας: Multilingualism and cataloguing at the National Library of Greece: challenges, practices, and international connections

Λέξεις-κλειδιά (5):

1. Multilingualism
2. Cataloguing
3. Interoperability
4. Authority files
5. Multilingual access

Στοιχεία συγγραφέα/ων (ονοματεπώνυμο, ίδρυμα, email):

1. Angeliki Bamnioti, National Library of Greece, bamnioti@nlgr

Περίληψη

Multilingualism constitutes a critical issue in the field of modern library science, particularly in institutions that aim for universal accessibility and the promotion of the cultural diversity of their collections. This presentation examines the challenges and opportunities presented by cataloguing with respect for linguistic diversity, focusing on the practices and international collaborations of the National Library of Greece (NLG). The theoretical framework of multilingualism and its importance for bibliographic description is initially presented. The use of international standards (such as MARC21, RDA, LCSH) and the need for interoperability between different catalogs and systems are analyzed. Key

practical challenges are then discussed, such as the transliteration of non-Latin scripts, the use of established, authority terms in multiple languages, and the multilingual management of access points. Particular emphasis is given to the NLG's participation in international initiatives that support the unification of authority names, such as ISNI (International Standard Name Identifier) and VIAF (Virtual International Authority File). The presentation also explores the use of linked data technologies and the significance of multilingual authority files in connecting metadata from different linguistic and cultural communities. The presentation concludes with proposals for strengthening cataloguing in a multilingual environment through staff training, technical support, and international cooperation, highlighting multilingualism as a key axis of cultural accessibility and innovation in 21st-century libraries.

1. Εισαγωγή

Η συνεχώς αυξανόμενη παραγωγή πληροφοριακών πόρων σε πολλές γλώσσες και συστήματα γραφής έχει αναδείξει την πολυγλωσσία ως βασική παράμετρο της σύγχρονης βιβλιοθηκονομικής πρακτικής. Οι βιβλιοθήκες καλούνται να διαχειριστούν πολυγλωσσικές συλλογές και να διασφαλίσουν την ισότιμη πρόσβαση όλων των χρηστών στην πληροφορία, ανεξάρτητα από τη γλώσσα ή το σύστημα γραφής που χρησιμοποιούν. Στο πλαίσιο αυτό, η καταλογογράφηση υπερβαίνει την απλή βιβλιογραφική περιγραφή των τεκμηρίων και συμβάλλει καθοριστικά στη διαλειτουργικότητα των μεταδεδομένων, στην αποτελεσματική ανάκτηση της πληροφορίας και στη διεθνή ανταλλαγή βιβλιογραφικών δεδομένων.

Η αποτελεσματική υποστήριξη της πολυγλωσσίας βασίζεται στην εφαρμογή διεθνών προτύπων και εργαλείων, όπως το **MARC 21**, το **RDA**, τα **Library of Congress Subject Headings (LCSH)**, καθώς και διάφορα αρχεία καθιερωμένων όρων και αναγνωριστικών, όπως το **VIAF** και το **ISNI**, τα οποία ενισχύουν τη συνέπεια, την ενοποίηση και τη διασύνδεση των βιβλιογραφικών δεδομένων. Παράλληλα, οι τεχνολογίες των Συνδεδεμένων Δεδομένων (Linked Data) δημιουργούν νέες δυνατότητες για την πολυγλωσσική πρόσβαση και αξιοποίηση της βιβλιογραφικής πληροφορίας.

Η Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος, ως εθνικό βιβλιογραφικό κέντρο της χώρας, εφαρμόζει διεθνή πρότυπα και πρακτικές που υποστηρίζουν την ορθή διαχείριση ελληνόγλωσσου και ξενόγλωσσου υλικού, συμβάλλοντας στη διαλειτουργικότητα των μεταδεδομένων και στη διεθνή συνεργασία. Σκοπός της παρούσας εισήγησης είναι να αναδείξει τον ρόλο της πολυγλωσσίας στην καταλογογράφηση, να παρουσιάσει τις βασικές προκλήσεις και τα εργαλεία που αξιοποιούνται στην Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος και να εξετάσει τη σημασία των διεθνών προτύπων και των τεχνολογιών συνδεδεμένων δεδομένων για τη βελτίωση της πρόσβασης και της ποιότητας της βιβλιογραφικής πληροφορίας.

2. Η σημασία της πολυγλωσσίας στο χώρο των βιβλιοθηκών

Ως πολυγλωσσία ορίζεται η χρήση περισσότερων από μίας γλωσσών από ένα άτομο ή μια κοινότητα (Μπαμπινιώτης, 2008). Στο σύγχρονο βιβλιοθηκονομικό περιβάλλον, η πολυγλωσσία αποτελεί βασική προϋπόθεση για την οργάνωση, διαχείριση και διάχυση της γνώσης, καθώς οι βιβλιοθήκες διαχειρίζονται συλλογές που περιλαμβάνουν τεκμήρια σε πολλές γλώσσες και γραφές και εξυπηρετούν χρήστες με διαφορετικό γλωσσικό και πολιτισμικό υπόβαθρο. Η αποτελεσματική υποστήριξη της πολυγλωσσίας συμβάλλει στη διατήρηση και ανάδειξη της πολιτισμικής και γλωσσικής πολυμορφίας, ενισχύει την ισότιμη πρόσβαση στην πληροφορία και διευκολύνει την ακριβή ανάκτηση των βιβλιογραφικών δεδομένων (IFLA, 2023). Παράλληλα, αποτελεί βασική προϋπόθεση για τη διαλειτουργικότητα μεταξύ διαφορετικών βιβλιοθηκονομικών συστημάτων, τη διασύνδεση εθνικών και διεθνών καταλόγων και την ανάπτυξη συνεργασιών μεταξύ βιβλιοθηκών και οργανισμών πληροφόρησης μέσω κοινών προτύπων μεταδεδομένων και αρχείων καθιερωμένων όρων (RDA Steering Committee, χ.χ.). Επιπλέον, η πολυγλωσσική πρόσβαση στις βιβλιογραφικές εγγραφές ενισχύει την ποιότητα των υπηρεσιών πληροφόρησης, διευρύνει τη διαθεσιμότητα και χρήση των μεταδεδομένων και προάγει τη συμμετοχή των

βιβλιοθηκών σε διεθνή δίκτυα ανταλλαγής βιβλιογραφικών πληροφοριών, όπως το VIAF και το ISNI (VIAF, χ.χ.· ISNI International Agency, χ.χ.). Η UNESCO επισημαίνει ότι η γλωσσική πολυμορφία αποτελεί θεμελιώδες στοιχείο της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ισότιμης πρόσβασης στη γνώση, γεγονός που καθιστά την υποστήριξη της πολυγλωσσίας ως βασική αποστολή των σύγχρονων βιβλιοθηκών (UNESCO, 2003).

3. Πολυγλωσσία στην καταλογογράφηση

Η πολυγλωσσία στην καταλογογράφηση αναφέρεται στη δυνατότητα δημιουργίας, διαχείρισης και αξιοποίησης βιβλιογραφικών μεταδεδομένων σε περισσότερες από μία γλώσσες, με στόχο την αποτελεσματική οργάνωση, διάχυση και ανάκτηση της πληροφορίας. Στο σύγχρονο βιβλιοθηκονομικό περιβάλλον, οι βιβλιοθήκες διαχειρίζονται συλλογές που περιλαμβάνουν τεκμήρια σε διαφορετικές γλώσσες και συστήματα γραφής και αλφάβητα, γεγονός που καθιστά απαραίτητη την υιοθέτηση πρακτικών που υποστηρίζουν την πολυγλωσσική περιγραφή και πρόσβαση.

Η πολυγλωσσία στον τομέα της βιβλιογραφικής επεξεργασίας εκδηλώνεται σε πολλαπλά επίπεδα. Αναφέρεται στα μεταδεδομένα, τα οποία μπορούν να δημιουργούνται ή να αποδίδονται σε διάφορες γλώσσες, επιτρέποντας την περιγραφή του ίδιου τεκμηρίου που απευθύνεται κάθε φορά σε διαφορετικές γλωσσικές κοινότητες. Επιπλέον, σχετίζεται με τη διαχείριση πολυγλωσσικού υλικού, όπως βιβλία, περιοδικά, χάρτες, οπτικοακουστικό υλικό και ψηφιακές συλλογές που περιλαμβάνουν διαφορετικές γλώσσες ή συνδυασμό γλωσσών και γραφικών συστημάτων.

Εξίσου σημαντική είναι η υποστήριξη της πολυγλωσσίας από τις διεπαφές των βιβλιοθηκονομικών συστημάτων και των δημόσιων καταλόγων (OPAC), ώστε οι χρήστες να μπορούν να πραγματοποιούν αναζητήσεις και να αλληλεπιδρούν με το σύστημα στη γλώσσα της επιλογής τους. Η δυνατότητα αυτή συμβάλλει στην κάλυψη των πληροφοριακών αναγκών διαφορετικών γλωσσικών και

πολιτισμικών κοινοτήτων, ενισχύοντας την ισότιμη πρόσβαση στις συλλογές και τις υπηρεσίες της βιβλιοθήκης.

Τέλος, η πολυγλωσσία προϋποθέτει την ανάπτυξη και υποστήριξη καταλόγων που μπορούν να διαχειρίζονται βιβλιογραφικές εγγραφές και καθιερωμένους όρους σε περισσότερες από μία γλώσσες. Η αξιοποίηση διεθνών προτύπων μεταδεδομένων, αρχείων καθιερωμένων όρων και τεχνολογιών διαλειτουργικότητας επιτρέπει τη σύνδεση πληροφοριών από διαφορετικά γλωσσικά περιβάλλοντα, διευκολύνοντας τόσο την αναζήτηση και τον εντοπισμό τεκμηρίων όσο και τη συνεργασία μεταξύ βιβλιοθηκών σε διεθνές επίπεδο.

4. Προκλήσεις στην καταλογογράφηση

Η έννοια της πολυγλωσσίας στην καταλογογράφηση συνοδεύεται από σημαντικές τεχνικές και εννοιολογικές προκλήσεις, οι οποίες επηρεάζουν τόσο την ποιότητα των βιβλιογραφικών μεταδεδομένων όσο και την αποτελεσματικότητα της αναζήτησης και ανάκτησης της πληροφορίας. Οι βιβλιοθήκες καλούνται να διαχειριστούν τεκμήρια που προέρχονται από διαφορετικά γλωσσικά και πολιτισμικά περιβάλλοντα, διασφαλίζοντας παράλληλα τη συνέπεια και τη διαλειτουργικότητα των καταλόγων τους.

Μία από τις σημαντικότερες προκλήσεις αφορά την υποστήριξη πολλαπλών συστημάτων γραφής, όπως το ελληνικό, το λατινικό, το κυριλλικό, το αραβικό, το εβραϊκό ή το κινεζικό αλφάβητο. Στις περιπτώσεις αυτές απαιτείται η εφαρμογή διεθνών κανόνων με πιστή μεταγραφή των όρων σε λατινικό αλφάβητο (romanization), ώστε τα ονόματα φυσικών προσώπων, συλλογικών οργάνων και γεωγραφικών όρων να αποδίδονται με συνέπεια και ομοιομορφία. Για παράδειγμα, το ρωσικό όνομα Чайковский μπορεί να αποδοθεί ως Tchaikovsky, Chaikovskii ή Čajkovskij, ανάλογα με το πρότυπο μεταγραφής που εφαρμόζεται (ISO, ALA-LC Romanization κτλ.). Η απουσία ενιαίας πολιτικής μπορεί να οδηγήσει στη δημιουργία διαφορετικών καθιερωμένων όρων για το ίδιο πρόσωπο και, κατ' επέκταση, σε προβλήματα κατά την αναζήτηση και πιθανές διπλοεγγραφές.

Ακόμη και στις γλώσσες που χρησιμοποιούν το λατινικό αλφάβητο, η ορθή απόδοση ειδικών χαρακτήρων αποτελεί σημαντική υπόθεση. Χαρακτήρες που συναντώνται σε γλώσσες με λατινικό αλφάβητο όπως τα é, è, ê, ç, ñ, ø, ή å μεταφέρουν γλωσσική και σημασιολογική πληροφορία και δεν πρέπει να παραλείπονται. Για παράδειγμα, το γαλλικό όνομα François ή το ισπανικό επώνυμο Muñoz πρέπει να καταγράφονται με τους σωστούς διακριτικούς χαρακτήρες, καθώς η παράλειψή τους μπορεί να δυσχεράνει την αναζήτηση ή να δημιουργήσει διαφορετικές εγγραφές για το ίδιο πρόσωπο.

Ιδιαίτερη δυσκολία παρουσιάζει επίσης η απόδοση ειδικών θεμάτων και γεωγραφικών καθιερωμένων όρων. Ορισμένες έννοιες συνδέονται άμεσα με το ιστορικό, πολιτισμικό ή διοικητικό πλαίσιο μιας χώρας και δεν διαθέτουν πάντοτε ακριβές ισοδύναμο σε άλλη γλώσσα. Για παράδειγμα, ένας ελληνικός θεματικός όρος όπως «Ελλάδα—Ιστορία--Κατοχή, 1941-1944» ή ένας διοικητικός όρος όπως «Περιφέρεια Αττικής» απαιτεί προσεκτική αντιστοίχιση με τους αντίστοιχους όρους άλλων γλωσσών, ώστε να διατηρείται η εννοιολογική ακρίβεια και να εξασφαλίζεται η αποτελεσματική αναζήτηση από διεθνείς χρήστες.

Ένα ακόμη συχνό πρόβλημα είναι η δημιουργία διπλοεγγραφών. Η διαφορετική γραφή ή μεταγραφή ενός ονόματος μπορεί να οδηγήσει στην καταχώριση δύο ή περισσότερων καθιερωμένων όρων για το ίδιο πρόσωπο ή οργανισμό. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο Έλληνας ποιητής Γιώργος Σεφέρης, ο οποίος μπορεί να εμφανίζεται ως Σεφέρης, Γιώργος, Seferis, George ή Serpheris, Giorgos κτλ., εάν δεν εφαρμόζονται ενιαίοι κανόνες καθιέρωσης και ταυτοποίησης.

Παράλληλα, η ερμηνεία και η καθιέρωση θεματικών όρων απαιτούν ιδιαίτερη προσοχή, καθώς διαφορετικές γλώσσες ή πολιτισμικά περιβάλλοντα ενδέχεται να αποδίδουν διαφορετικό περιεχόμενο στην ίδια έννοια. Για παράδειγμα, ο αγγλικός όρος «Archives» δεν αντιστοιχεί πάντοτε πλήρως στον ελληνικό όρο «Αρχεία», ανάλογα με το επιστημονικό ή διοικητικό πλαίσιο στο οποίο χρησιμοποιείται. Η λανθασμένη μετάφραση ή η παρερμηνεία ενός όρου μπορεί να οδηγήσει σε εσφαλμένη θεματική ευρετηρίαση και, κατ' επέκταση, σε ελλιπή ή παραπλανητική ανάκτηση της πληροφορίας.

Οι παραπάνω προκλήσεις έχουν σημαντικές συνέπειες για τη λειτουργία των βιβλιοθηκών. Η έλλειψη πολυγλωσσικής υποστήριξης δυσχεραίνει τη διαλειτουργικότητα μεταξύ εθνικών και διεθνών βιβλιογραφικών συστημάτων, περιορίζει τον συγχρονισμό των μεταδεδομένων και μειώνει τη δυνατότητα ανταλλαγής βιβλιογραφικών εγγραφών. Επιπλέον, όταν η θεματική ευρετηρίαση πραγματοποιείται αποκλειστικά σε μία γλώσσα, περιορίζεται η δυνατότητα αναζήτησης από χρήστες διαφορετικής γλωσσικής προέλευσης, γεγονός που μειώνει τη λειτουργικότητα και τη διεθνή απήχηση ενός καταλόγου βιβλιοθήκης. Για τον λόγο αυτό, η εφαρμογή διεθνών προτύπων, η χρήση αρχείων καθιερωμένων όρων και η ανάπτυξη πολυγλωσσικών μεταδεδομένων αποτελούν βασικές προϋποθέσεις για τη διασφάλιση της ποιότητας και της αξιοπιστίας της σύγχρονης καταλογογράφησης σε έναν πληροφοριακό φορέα.

5. Εργαλεία και πρότυπα για την υποστήριξη της πολυγλωσσίας στην καταλογογράφηση

Η αποτελεσματική διαχείριση της πολυγλωσσίας στην καταλογογράφηση προϋποθέτει την αξιοποίηση διεθνών προτύπων, εργαλείων και πληροφοριακών πηγών που υποστηρίζουν την ορθή περιγραφή, την καθιέρωση όρων και τη διαλειτουργικότητα των βιβλιογραφικών δεδομένων. Στην καθημερινή πρακτική των καταλογογράφων της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος (ΕΒΕ), η αναζήτηση και η επαλήθευση βιβλιογραφικών πληροφοριών βασίζεται σε ένα σύνολο εξειδικευμένων εργαλείων, τα οποία συμβάλλουν στη συνέπεια των βιβλιογραφικών εγγραφών και στη διασύνδεσή τους με τη διεθνή βιβλιογραφική κοινότητα (Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος, χ.χ.).

Η αναζήτηση πληροφοριών σε καταλόγους εθνικών και ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών άλλων χωρών, οι οποίοι προσφέρουν πολύτιμα στοιχεία για την επαλήθευση βιβλιογραφικών εγγραφών, την επιλογή καθιερωμένων τύπων ονομάτων και την απόδοση θεματικών όρων σε διαφορετικές γλώσσες είναι σημαντική. Η πρακτική αυτή ενισχύει την ομοιομορφία των μεταδεδομένων και

διευκολύνει την ανταλλαγή βιβλιογραφικών εγγραφών μεταξύ βιβλιοθηκών (IFLA, 2017).

Ιδιαίτερη σημασία κατέχουν τα διεθνή πρότυπα καταλογογράφησης και δημιουργίας μεταδεδομένων. Το RDA (Resource Description and Access) παρέχει ένα πλαίσιο κανόνων για τη δημιουργία βιβλιογραφικών εγγραφών και καθιερωμένων όρων, ενώ το MARC 21 αποτελεί το διεθνώς καθιερωμένο πρότυπο κωδικοποίησης και ανταλλαγής βιβλιογραφικών μεταδεδομένων. Η συνδυασμένη εφαρμογή των δύο προτύπων εξασφαλίζει τη συνέπεια, τη διαλειτουργικότητα και τη δυνατότητα ανταλλαγής δεδομένων μεταξύ διαφορετικών βιβλιοθηκονομικών συστημάτων (Library of Congress, χ.χ.· RDA Steering Committee, χ.χ.).

Για την καθιέρωση θεματικών όρων και την ταξινόμηση χρησιμοποιούνται εξειδικευμένα εργαλεία της Library of Congress και της OCLC. Το Classification Web παρέχει πρόσβαση στην ταξινόμηση της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου (Library of Congress Classification – LCC) και στο Library of Congress Subject Headings (LCSH), ενώ το LC/NACO Authority File χρησιμοποιείται για την επαλήθευση και καθιέρωση ονομάτων φυσικών προσώπων, συλλογικών οργάνων, γεωγραφικών όρων και ομοιόμορφων τίτλων. Συμπληρωματικά, το Subject Headings Manual (SHM) παρέχει αναλυτικές οδηγίες για τη δημιουργία και εφαρμογή θεματικών επικεφαλίδων σύμφωνα με τις πρακτικές της Library of Congress (Library of Congress, χ.χ.).

Σημαντικό εργαλείο αποτελεί επίσης το WebDewey, η διαδικτυακή έκδοση της Δεκαδικής Ταξινόμησης Dewey, η οποία υποστηρίζει συνδεδεμένα δεδομένα (Linked Data) και παρέχει πρόσβαση σε όρους και περιγραφές σε 6 γλώσσες: αγγλικά, γερμανικά, γαλλικά, ιταλικά, νορβηγικά, σουηδικά. Για την ανάλυση και τεκμηρίωση των αριθμών Dewey μπορεί να αξιοποιηθεί και το εργαλείο Coli-ana, το οποίο συμβάλλει στην ερμηνεία της δομής και των σχέσεων μεταξύ των ταξινομικών αριθμών σε γερμανική γλώσσα (OCLC, χ.χ.· Gesellschaft für Wissenschaftliche Datenverarbeitung Göttingen [GWDG], χ.χ.).

Για εξειδικευμένα επιστημονικά πεδία χρησιμοποιούνται ελεγχόμενα λεξιλόγια, όπως τα Medical Subject Headings (MeSH) της U.S. National Library of Medicine, τα οποία αποτελούν διεθνές πρότυπο για τη θεματική ευρετηρίαση της βιοϊατρικής βιβλιογραφίας και εξασφαλίζουν ομοιομορφία στην απόδοση ιατρικών όρων (National Library of Medicine, χ.χ.).

Η πολυγλωσσική καταλογογράφηση υποστηρίζεται επίσης από εργαλεία μηχανικής μετάφρασης, όπως για παράδειγμα το DeepL, τα οποία διευκολύνουν την αρχική κατανόηση ξενόγλωσσων τεκμηρίων και όρων. Ωστόσο, τα εργαλεία αυτά χρησιμοποιούνται επικουρικά και δεν υποκαθιστούν τον βιβλιοθηκονόμο-καταλογογράφο, καθώς η τελική επιλογή των καθιερωμένων όρων απαιτεί γλωσσική και βιβλιοθηκονομική τεκμηρίωση (DeepL, χ.χ.).

Τέλος, ιδιαίτερα χρήσιμα είναι τα πολύγλωσσα λεξικά, οι θησαυροί και οι βάσεις ορολογίας, όπως το EU Vocabularies, το EuroVoc και το IATE (Interactive Terminology for Europe). Οι πόροι αυτοί προσφέρουν καθιερωμένη ορολογία σε πολλές γλώσσες και συμβάλλουν στην ορθή μετάφραση, αντιστοίχιση και καθιέρωση θεματικών όρων, ενισχύοντας την ποιότητα των μεταδεδομένων και τη διαλειτουργικότητα των βιβλιογραφικών συστημάτων σε διεθνές επίπεδο (Publications Office of the European Union, χ.χ.).

6. Πεδία βιβλιογραφικών εγγραφών στο Marc 21 που σχετίζονται με την πολυγλωσσία

Στη συνέχεια, στους παρακάτω πίνακες θα παρατηρήσουμε κάποια παραδείγματα με συγκεκριμένα πεδία εγγραφών με καταλογογράφηση σε Marc 21 τα οποία σχετίζονται με την πολυγλωσσία και γενικά με τη γλωσσική παρουσία και την αποτύπωσή της.

Στον πρώτο πίνακα εμφανίζονται κάποια σχετικά πεδία που αφορούν τις βιβλιογραφικές εγγραφές.

Πεδία βιβλιογραφικής εγγραφής σε Marc 21

Αριθμός πεδίου	Τι περιλαμβάνει
008	Γλώσσα κειμένου ή δήλωση πολύγλωσσου τεκμηρίου
041	Υποπεδίο a : γλώσσα του τεκμηρίου Υποπεδίο h: γλώσσα του πρωτότυπου έργου
240	Υποπεδίο a: ομοιόμορφος τίτλος του πρωτότυπου έργου Υποπεδίο l : γλώσσα του τεκμηρίου που καταλογογραφούμε
500	Σημειώσεις σχετικά με την πρωτότυπη γλώσσα του τεκμηρίου Για παράδειγμα: -Το κείμενο είναι μεταφρασμένο από τα γαλλικά -Κείμενο στα νέα ελληνικά με παράλληλη μετάφραση στα αγγλικά -Το κείμενο είναι μεταφρασμένο από τα κινεζικά· γλώσσες ενδιάμεσης μετάφρασης είναι τα αγγλικά και τα γαλλικά
880	Για έργα σε μη λατινικό αλφάβητο

Στον επόμενο πίνακα, παρατηρούμε τη γλωσσική παρουσία σε πεδία που αφορούν την εγγραφή σε καθιερωμένους όρους φυσικού προσώπου.

Πεδία εγγραφής καθιερωμένου όρου φυσικού προσώπου σε Marc 21

Αριθμός πεδίου	Τι περιλαμβάνει
377	-Γλώσσα ή γλώσσες σχετιζόμενες με το φυσικό πρόσωπο -URI για τη γλώσσα (πχ http://id.loc.gov/vocabulary/iso639-2/eng)
400 (για φυσικά πρόσωπα σε ελληνικό αλφάβητο)	Μεταγραφή με 2 παραλλαγές του ονόματος στο λατινικό αλφάβητο σε: -ALA-LC romanization:Greek:2010 (ALA) -ISO 843:1997
400 (για φυσικά πρόσωπα σε λατινικό αλφάβητο)	Προσθήκη παραλλαγής του ονόματος σε ελληνικό αλφάβητο στην εγγραφή του καθιερωμένου όρου (όταν υπάρχει τεκμηριωμένα)

Ομοίως στους θεματικούς όρους και γενικά τα θέματα συμπεριλαμβάνουμε τον αντίστοιχο αγγλικό όρο ως πρόσθετο σημείο πρόσβασης εντός της εγγραφής. Αυτό το κάνουμε χρησιμοποιώντας το υποπεδίο \$7eng, το οποίο υποδεικνύει σαφώς τη γλώσσα του όρου. Έτσι διασφαλίζεται ότι τόσο οι Έλληνες όσο και οι μη Έλληνες χρήστες, καθώς και οι μηχανικές διεργασίες, μπορούν να ερμηνεύσουν και να συνδέσουν αυτές τις εγγραφές αποτελεσματικά σε όλα τα συστήματα.

Πεδία εγγραφής θεματικού όρου σε Marc 21

Αριθμός πεδίου	Τι περιλαμβάνει
450	Μετάφραση του θεματικού όρου στα αγγλικά, σύμφωνα με τεκμηριωμένες πηγές
455	Μετάφραση του όρου είδους/μορφής στα αγγλικά, σύμφωνα με τεκμηριωμένες πηγές

Πεδία εγγραφής θεματικού όρου σε Marc 21 στο Koha

450 ## - SEE FROM TRACING--TOPICAL TERM

w Control subfield nne

a Topical term or geographic name entry element Καταλογογράφηση, Θεματική

450 ## - SEE FROM TRACING--TOPICAL TERM

a Topical term or geographic name entry element Θεματική ανάλυση

450 ## - SEE FROM TRACING--TOPICAL TERM

a Topical term or geographic name entry element Subject cataloging

7 Data provenance (eng)

7. Ψηφιακά εργαλεία της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος

Η Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος και πιο συγκεκριμένα το Τμήμα Καταλόγων είναι υπεύθυνοι για τη δημιουργία κάποιων ψηφιακών εργαλείων τα οποία έχουν σχέση με την πολυγλωσσία και την ευκολία στην πρόσβαση στα δεδομένα της.

Στο παρακάτω στιγμιότυπο οθόνης διακρίνουμε το **εργαλείο μεταγραφής** που δημιούργησε το Τμήμα Καταλόγων σε συνεργασία με το Διεθνές Πανεπιστήμιο. Η διεπαφή είναι σκόπιμα απλή και καθαρή: οι χρήστες εισάγουν ελληνικά ονόματα ή λέξεις στο αριστερό πλαίσιο και το σύστημα παρέχει αμέσως δύο αποτελέσματα στα δεξιά, ένα για κάθε πρότυπο μεταγραφής: ALA-LC και ISO.

Μεταγραμματοςμός ελληνικών χαρακτήρων σε λατινικούς

Κείμενο ☐ Αρχαία Ελληνικά

Ελύτης, Οδυσσεύς

ALA-LC Romanization

Elytēs, Odysseus

Αντιγραφή

ISO 843:1997

Elýtis, Odysseús

Αντιγραφή

Καθαρισμός

Υποβολή

Disclaimer: Για τον μεταγραμματοςμό ονομάτων και φράσεων στα νέα ελληνικά σύμφωνα με τους κανόνες του ALA-LC Romanization table, επιβεβαιώστε την προέλευση των λέξεων (αν δηλαδή προέρχονται από δασυνόμενες λέξεις της αρχαίας ελληνικής) μέσα από το [online λεξικό αρχαίας ελληνικής των Liddell-Scott](#) στον δικτυακό τόπο του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας.

Η Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος έχει θέσει τις υποδομές για linked data με τη χρήση πεδίων URIs στα υποπεδία του MARC21 («**Linky MARC**»). Ο όρος «Linky MARC» αναφέρεται σε εγγραφές MARC που περιλαμβάνουν ομοιόμορφους αναγνωριστικούς πόρων (URI) για τη σύνδεσή τους με δεδομένα σε συστήματα συνδεδεμένων δεδομένων, όπως άτομα, οργανισμοί ή άλλες οντότητες. Αντιπροσωπεύει μια υβριδική προσέγγιση, συνδυάζοντας την παραδοσιακή, αυτόνομη δομή των εγγραφών MARC με την αλληλοσύνδεση του ιστού συνδεδεμένων δεδομένων, και μερικές φορές ονομάζεται «υβριδικά συνδεδεμένα δεδομένα»

URIs στα υποπεδία του MARC21 («Linky MARC»)

100 1# - MAIN ENTRY--PERSONAL NAME

Personal name	Ηλιακάκη, Βιβιάνα
Authority record control number or standard number	urn:nbn:gr:nlg:01-A345082
Relator term	συγγραφέας
Relationship	http://id.loc.gov/vocabulary/relators/aut
9 (RLIN)	365387

Η εφαρμογή **συνδεδεμένων δεδομένων** <https://data.nlg.gr/> που έχει αναπτύξει η EBE βρίσκεται σε στάδιο δοκιμών. Στόχος είναι η αξιοποίηση της πνευματικής εργασίας των καταλογογράφων σε ένα περιβάλλον καταλογογράφησης οντοτήτων, παρόλο που τα δεδομένα προέρχονται από ένα πρότυπο (MARC) που δεν έχει δημιουργηθεί για το σκοπό αυτό. Με αυτό τον τρόπο, μπορούν να εξυπηρετηθούν ταυτόχρονα άνθρωποι και μηχανές. Οι άνθρωποι από αυτό που βλέπουν στη διεπαφή, οι μηχανές μέσω του μηχανισμού και τις ανταλλαγής πληροφοριών σε RDA/RDF. Αυτή είναι η διεπαφή όπως θα αλλάξει στο αμέσως προσεχές διάστημα.

<https://data.nlg.gr/> (υπό δοκιμή)

Καζαντζάκης, Νίκος, 1883-1957

Greek writer and philosopher

Born: 1883
Died: 1957
Gender: Male

Nikos Kazantzakis was a Greek writer, journalist, politician, poet and philosopher. Widely considered a giant of modern Greek literature, he was nominated for the Nobel Prize in Literature in nine different years, and remains the most translated Greek author worldwide.

Biographical information

Date of birth: 1883-02-18
Date of death: 1957-10-26

Activity

Countries

Greece

Fields of activity

Law, Poetry, Literature, Translating and interpreting

Professions

Lawyers, Poets, Authors, Translators

Languages

Greek, Modern (1453-)

Alternative identities

Κάκια Νιρβαμή, 1883-1957
Ψηλορείτης, Πέτρος, 1883-1957

Variant access points

Καζαντζάκης, Ν. (Νίκος), 1883-1957
Καζαντζάκης, Νικόλαος, 1883-1957
Καζαντζάκης, Νικόλ. (Νικόλαος), 1883-1957
Καζαντζάκης, Νίκ. (Νίκος), 1883-1957
Casandsakis, Nicos, 1883-1957
Kazantzakis, Nikosz, 1883-1957
Kazandzakis, Nikos, 1883-1957
Kazantzakis, Nikos, 1883-1957
Kasantzakis, Nikos, 1883-1957

Transliterations

Kazantzakes, Nikos, 1883-1957 ALA-LC romanization:Greek:2010
Kazantzákis, Nikos, 1883-1957 ISO 843:1997

Notes

- Για έργα αυτού του συγγραφέα που έχουν γραφτεί κάτω από άλλα ονόματα, βλέπε επίσης:

Relationships

Related person

Καζαντζάκη, Γαλάτεια, 1881-1962
Χριστοδουλάκη, Μαργή, 1862-1932
Καζαντζάκη, Ελένη Ν., 1903-2004

Founded corporate body

Εκπαιδευτικός Όμιλος

Related entities

14771803 VIAF
000000012276806X ISSN
PA5610.K39 LCCN
Q214622 Wikidata

Works

Καζαντζάκης, Νίκος, 1883-1957

Αδερφοφάδες
Αναφορά στον Γαβρέα
Ασκητική
Βίος και πολιτεία του Αλέξη Ζοζιμά
Καπετάν Μιχάλης
Μέγας Αλέξανδρος
Οδύσσεια
Προσημείας
Στα παλάτια της Κνωσού
Τελευταίος πειρασμός

Κάκια Νιρβαμή, 1883-1957

Όφης και γόβρο

Ψηλορείτης, Πέτρος, 1883-1957

Προτομάτορας

Awards

Κρατικά λογοτεχνικά βραβεία. Α' βραβείο θεατρικού έργου, 1956. Θέατρο Α', Β', Γ

Επίσης, η Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος προβαίνει σε διαμοιρασμό των δεδομένων της μέσω Z39.50 προς άλλες βιβλιοθήκες.

8. Διεθνείς συνεργασίες, διαμοιρασμός δεδομένων, ενοποίηση ονομάτων και δικτύωση

Η Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος (ΕΒΕ) αξιοποιεί διεθνή πρότυπα και υπηρεσίες που προάγουν τη διαλειτουργικότητα, τον διαμοιρασμό βιβλιογραφικών δεδομένων και την ενοποίηση των καθιερωμένων ονομάτων. Η χρήση διεθνών αναγνωριστικών και αρχείων καθιερωμένων τύπων συμβάλλει στη βελτίωση της ποιότητας των βιβλιογραφικών εγγραφών, στην αποφυγή διπλοεγγραφών και στην αξιόπιστη ταυτοποίηση δημιουργών και οργανισμών (IFLA, 2017).

Το **Virtual International Authority File (VIAF)** ενοποιεί τις καθιερωμένες εγγραφές βιβλιοθηκών από όλο τον κόσμο, συνδέοντας τις διαφορετικές μορφές ενός ονόματος σε μία ενιαία εγγραφή (OCLC, χ.χ.). Συμπληρωματικά, το **International Standard Name Identifier (ISNI)** παρέχει μοναδικά αναγνωριστικά για φυσικά πρόσωπα και οργανισμούς, διευκολύνοντας την ακριβή ταυτοποίηση και την ανταλλαγή δεδομένων (ISNI International Agency, χ.χ.).

Η ΕΒΕ αξιοποιεί επίσης το **Library of Congress Name Authority File (LCNAF)** για την επαλήθευση και καθιέρωση ονομάτων, καθώς και τη **Wikidata**, η οποία, μέσω των συνδεδεμένων δεδομένων (Linked Open Data), υποστηρίζει τη διασύνδεση βιβλιογραφικών εγγραφών με διεθνείς βάσεις δεδομένων και αναγνωριστικά (Library of Congress, χ.χ.).

Η αξιοποίηση των υπηρεσιών αυτών ενισχύει τη διεθνή προβολή και τη διαλειτουργικότητα των βιβλιογραφικών δεδομένων της ΕΒΕ, συμβάλλοντας στη δημιουργία ενός σύγχρονου και πολυγλωσσικού περιβάλλοντος βιβλιογραφικής πληροφόρησης. Στο παράδειγμα που ακολουθεί, παρουσιάζεται η εγγραφή του συγγραφέα **Νίκου Καζαντζάκη**, όπου αποτυπώνεται η διασύνδεση του καθιερωμένου τύπου με διεθνή αναγνωριστικά και υπηρεσίες καθιερωμένων όρων.

9. Προοπτικές, εξέλιξη και προκλήσεις

Η συνεχής εξέλιξη των τεχνολογιών πληροφόρησης δημιουργεί νέες προοπτικές για την αποτελεσματικότερη υποστήριξη της πολυγλωσσίας στην καταλογογράφηση. Η αξιοποίηση εργαλείων αυτόματης μετάφρασης μεταδεδομένων και η ανάπτυξη πολυγλωσσικών συστημάτων ευρετηρίασης

μπορούν να διευκολύνουν την πρόσβαση των χρηστών στη βιβλιογραφική πληροφορία, ανεξάρτητα από τη γλώσσα αναζήτησης, συμβάλλοντας στη βελτίωση της ανακάλυψης και ανάκτησης της πληροφορίας (UNESCO, 2003· IFLA, 2017).

Παράλληλα, η υιοθέτηση πολιτικών που προωθούν την πολυγλωσσική τεκμηρίωση και η συνεχής εκπαίδευση του προσωπικού στις σύγχρονες πρακτικές καταλογογράφησης αποτελούν βασικές προϋποθέσεις για την παραγωγή ποιοτικών, συνεπών και διαλειτουργικών μεταδεδομένων (RDA Steering Committee, χ.χ.· IFLA, 2017).

Ιδιαίτερη σημασία αποκτά η αξιοποίηση της τεχνητής νοημοσύνης, η οποία μπορεί να υποστηρίξει διαδικασίες όπως η αυτόματη εξαγωγή μεταδεδομένων, η αναγνώριση οντοτήτων, η πρόταση θεματικών όρων, η μετάφραση και η αντιστοίχιση καθιερωμένων ονομάτων. Ωστόσο, η χρήση της τεχνητής νοημοσύνης δεν μπορεί να υποκαταστήσει την επιστημονική κρίση του καταλογογράφου, καθώς η ακρίβεια, η συνέπεια και η εννοιολογική ορθότητα των βιβλιογραφικών εγγραφών εξακολουθούν να απαιτούν ανθρώπινη εποπτεία και έλεγχο.

Παράλληλα, οι τεχνολογίες των **Συνδεδεμένων Δεδομένων (Linked Data)** και του **Σημασιολογικού Ιστού (Semantic Web)** διαμορφώνουν ένα νέο περιβάλλον για την οργάνωση και διασύνδεση της βιβλιογραφικής πληροφορίας. Μέσω της χρήσης μοναδικών αναγνωριστικών και της διασύνδεσης βιβλιογραφικών οντοτήτων με διεθνείς βάσεις δεδομένων, οι βιβλιοθήκες μπορούν να ενισχύσουν τη διαλειτουργικότητα των καταλόγων τους, να διευκολύνουν την ανταλλαγή μεταδεδομένων και να προσφέρουν μεγαλύτερες δυνατότητες αναζήτησης και πλοήγησης στους χρήστες.

Η μελλοντική εξέλιξη της καταλογογράφησης δεν συνδέεται μόνο με τον αυτοματισμό των διαδικασιών, αλλά κυρίως με την επίτευξη ενός ισορροπημένου συνδυασμού τεχνολογίας και ανθρώπινης τεχνογνωσίας. Η αξιοποίηση των νέων εργαλείων πρέπει να συνοδεύεται από μηχανισμούς ποιοτικού ελέγχου, ώστε ο αυτοματισμός να βελτιώνει την αποδοτικότητα χωρίς να υποβαθμίζει την

ποιότητα, την αξιοπιστία και την επιστημονική εγκυρότητα των βιβλιογραφικών μεταδεδομένων.

10. Συμπεράσματα

Η πολυγλωσσία αποτελεί θεμελιώδη διάσταση της σύγχρονης καταλογογράφησης και δεν μπορεί να αντιμετωπίζεται ως μια προαιρετική λειτουργία των βιβλιοθηκών. Αντίθετα, συνιστά βασική προϋπόθεση για τη διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης στην πληροφορία, την ενίσχυση της προσβασιμότητας και τη βελτίωση της ποιότητας των βιβλιογραφικών δεδομένων και των παρεχόμενων υπηρεσιών πληροφόρησης. Σε ένα παγκοσμιοποιούμενο πληροφοριακό περιβάλλον, ο πολυγλωσσικός χαρακτήρας των βιβλιοθηκών και των συλλογών τους επιβάλλει την ανάπτυξη συστημάτων που υποστηρίζουν πολλαπλές γλώσσες, διαφορετικά συστήματα γραφής και ποικίλα πολιτισμικά συμφραζόμενα, ώστε όλοι οι χρήστες να έχουν δίκαιη και αποτελεσματική πρόσβαση στη γνώση (IFLA, 2017· UNESCO, 2003).

Η επιτυχής ενσωμάτωση της πολυγλωσσίας προϋποθέτει τον συνδυασμό τεχνολογικών παραμέτρων, διεθνών προτύπων και εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού. Η εφαρμογή προτύπων όπως το **RDA**, το **MARC 21**, τα αρχεία καθιερωμένων όρων και οι τεχνολογίες των Συνδεδεμένων Δεδομένων (Linked Data) συμβάλλουν στη δημιουργία αξιόπιστων, συνεπών και διαλειτουργικών μεταδεδομένων, τα οποία μπορούν να αξιοποιούνται από βιβλιοθήκες και οργανισμούς πολιτιστικής κληρονομιάς σε διεθνές επίπεδο.

Παράλληλα, καθίσταται αναγκαία η υιοθέτηση κοινών πολιτικών, προτύπων και τυποποιημένης ορολογίας, ώστε να εξασφαλίζεται η ομοιόμορφη περιγραφή και η αποτελεσματική διασύνδεση των βιβλιογραφικών δεδομένων μεταξύ διαφορετικών καταλόγων και πληροφοριακών συστημάτων. Η συνεχής εκπαίδευση των καταλογογράφων, σε συνδυασμό με την αξιοποίηση νέων τεχνολογιών, όπως η τεχνητή νοημοσύνη και τα εργαλεία του σημασιολογικού ιστού, αναμένεται να ενισχύσει περαιτέρω την ποιότητα της καταλογογράφησης,

διατηρώντας παράλληλα την επιστημονική εγκυρότητα και αξιοπιστία των μεταδεδομένων. Με τον τρόπο αυτό, η πολυγλωσσία αναδεικνύεται όχι μόνο ως τεχνική απαίτηση, αλλά και ως βασικός άξονας της διεθνούς συνεργασίας, της πολιτισμικής προσβασιμότητας και της αναπαράστασης της γνώσης στις βιβλιοθήκες του 21ου αιώνα.

11. Βιβλιογραφία

Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος. (χ.χ.). Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος.

<https://www.nlg.gr/>

Μεταγραμματισμός ελληνικών χαρακτήρων σε λατινικούς,

<https://transliteration.nlg.gr/?lang=el> (Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος και Διεθνές Πανεπιστήμιο)

Μπαμπινιώτης, Γ. (2008). Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας (2η έκδ.). Κέντρο Λεξικολογίας.

DeepL. (χ.χ.). DeepL Translator. <https://www.deepl.com/>

Gesellschaft für Wissenschaftliche Datenverarbeitung Göttingen. (χ.χ.). Coli-ana. <https://coli-conc.gbv.de/coli-ana/app/>

IFLA. (2017). IFLA Library Reference Model: A conceptual model for bibliographic information. <https://repository.ifla.org/>

IFLA. (2023). IFLA Guidelines for Library Services.

<https://www.ifla.org/g/eals/access-to-libraries-for-persons-with-disabilities-guidelines/>

International Standard Name Identifier. (χ.χ.). ISNI. <https://isni.org/>

Library of Congress. (χ.χ.). Library of Congress Subject Headings (LCSH). <https://www.loc.gov/aba/publications/FreeLCSH/freelcsh.html>

Library of Congress. (χ.χ.). MARC 21 formats.

<https://www.loc.gov/marc/bibliographic/>

National Library of Medicine. (χ.χ.). Medical Subject Headings (MeSH).

<https://www.nlm.nih.gov/>

OCLC. (χ.χ.). WebDewey. <https://dewey.org/webdewey/login/login.html>

Publications Office of the European Union. (χ.χ.). EU Vocabularies.

<https://op.europa.eu/en/web/eu-vocabularies>

Publications Office of the European Union. (χ.χ.). EuroVoc. [https://eur-](https://eur-lex.europa.eu/browse/eurovoc.html)

[lex.europa.eu/browse/eurovoc.html](https://eur-lex.europa.eu/browse/eurovoc.html)

Publications Office of the European Union. (χ.χ.). IATE (Interactive Terminology for Europe). <https://iate.europa.eu/>

RDA Steering Committee. (χ.χ.). RDA Toolkit. <https://www.rdatoolkit.org/>

UNESCO. (2003). Recommendation concerning the Promotion and Use of Multilingualism and Universal Access to Cyberspace.

<https://unesdoc.unesco.org/>

Virtual International Authority File. (χ.χ.). VIAF. <https://viaf.org/en>

Wikidata. (χ.χ.). <https://www.wikidata.org/>